

kuva päiväkodin pihalta

Rinteen päiväkodin suunnitelma lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

02.10.2023

Hyvinvointi ja turvallisuus Ylöjärven varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksessa pidetään huolta koko yhteisön fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta. Lapsella on oikeus saada lohdutusta sitä tarvitessaan. Varhaiskasvatuksessa ei sallita kiusaamista, väkivaltaa eikä häirintää. Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti. Lasten kanssa opetellaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Häirintä-, kiusaamis- tai väkivaltatilanteista keskustellaan lasten huoltajien kanssa ja etsitään yhdessä ratkaisuja. Tavoitteena, että lapset oppivat työskentelemään yhdessä ja he saavat tilaisuuden harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua.

Yhteisöjen rakenteiden ja käytäntöjen tulee edistää hyvinvointia ja turvallisuutta

Perusopetuslaki ja perusopetuksen valtakunnallinen opetussuunnitelma edellyttävät, että kiusaamisen ehkäisemiseksi ja kiusaamistilanteisiin puuttumiseksi laaditaan yksikkökohtainen suunnitelma.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja varhaiskasvatuslaki edellyttävät, että kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti.

Esi- ja perusopetus

Arvoperusta Opetussuunnitelmien perusteissa lähtökohtana on lapsen ja nuoren edun ensisijaisuus, elämän ja ihmisoikeuksien kunnioitus sekä ihmisarvon loukkaamattomuus. Jokainen lapsi ja nuori on ainutlaatuinen ja arvokas sellaisena kuin hän on. Opetuksen ja kasvatuksen tulee tukea lasta ja nuorta kasvamaan ihmisyyteen, jota kuvaa pyrkimys totuuteen, hyvyyteen ja kauneuteen sekä oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan. Sivistyykseen kuuluu taito käsitellä ristiriitoja eettisesti, myötätuntoisesti ja rohkeasti. Arvoperusta tulee näkyä eri yksiköiden toimintakulttuurissa.

Muutokset, jotka tulivat 1.8.22 voimaan, ovat lyhyesti (OPH)

- Lapsen edun ensisijaisuus. Lapsen edun ensisijaisuus on jatkossa huomioitava esiopetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä.
- Lasten ohjaaminen yksilöinä ja ryhmänä ottamaan vastuuta omasta käyttäytymisestään ja siitä, että ryhmässä ei kiusata, syrjitä tai aiheuteta vaaraa. Lisätty myös tarkennus aikuisen läsnäolosta ja ohjauksesta turvallisuuden varmistamiseksi.
- Opettajan, päiväkodin johtajan ja rehtorin ilmoitusvelvollisuus. Heillä on jatkossa velvollisuus ilmoittaa huoltajalle tai muulle edustajalle epäilystä kiusaamisesta, häirinnästä, syrjinnästä ja väkivallasta esiopetuksessa tai matkalla esiopetukseen. Ilmoitusvelvollisuus koskee kohteena ollutta ja epäiltyä lasta

Rinteen päiväkodin suunnitelma lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.
Hyvinvointi ja turvallisuus Ylöjärven varhaiskasvatuksessa

1. Mitä kiusaamisella tarkoitetaan

Hyvä kohtelu on jokaisen lapsen oikeus. Turvallisessa kasvuympäristössä lapsi voi kasvaa ilman pelkoa kiusaamisesta, häirinnästä, syrjinnästä ja väkivallasta. Jokainen voi kokea itsensä hyväksytyksi sellaisena kuin on uskaltaen tuoda omat näkemyksensä ja mielipiteensä esille.
OPH/OKM Ei! kaikelle väkivallalle

Kiusaamisen muodot: verbaalinen, fyysinen ja psyykinen. Miten nämä näkyvät arjessa:

Kiusaaminen on loukkaavaa, toiseen henkilöön kohdistuvaa henkistä ja/tai fyysistä satuttamista tai tarkoituksellista pahan mielen aiheuttamista. Henkistä kiusaamista on mm. lällättely, kiristäminen, uhkailu, pomottaminen, rumasti puhuminen ja vastaaminen. Fyysistä kiusaamista on mm. lyöminen, potkiminen, nipistely, leikkien rikkominen ja häiritseminen sekä kaikenlainen tarkoituksellinen toisen satuttaminen. Sen ei välttämättä tarvitse olla toistuvaa, vaan ratkaisevaa on lapsen reagointi tai lapsen oma kokemus.

Tilanteita, joissa tapahtuu em. asioita, jotka voidaan kokea kiusaamisena, kohdataan päivittäin. Lapset suhtautuvat eri tavoin siihen mikä on kiusaamista ja mikä ei. Tällöin on tärkeää auttaa lapsia asettamaan asiat oikeaan mittasuhteisiin.

2. Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän käsitteiden käsittely henkilöstön, esioppilaiden ja varhaiskasvatuksen lasten kanssa.

Tiimin kanssa sovitaan lapsiryhmän säännöt ja toimintamallit konflikti- ja kiusaamistilanteisiin ja niiden ennaltaehkäisyyn. Käytetään tilannetta kuvaavia sanavalintoja. Kuvatuki on tarvittaessa käytössä. Sanoitamme tilanteet käyttämällä oikeita käsitteitä. Aikuisen huomaavainen ja sensitiivinen puhe tilanteissa on tärkeää. Lapsille mallinamme ja ohjaamme hyvän kaverin taitoja. Tilanteet käsittelemme ikä- ja kehitystason mukaisesti yhdessä lasten kanssa. (esim. miniverso sovelletusti). Kiusaamiskäsitteitä avaamme huoltajille tarvittaessa.

3. Yleistä kiusaamisen ehkäisemisestä ja siihen puuttumisesta.

Kiusaamisen ehkäisy tulee nähdä osana arjen laadukasta pedagogiikkaa. Kiusaaminen ehkäisy perustuu henkilöstön omien asenteiden tarkistamiseen, omaan suhtautumiseen jokaiseen lapseen, lapsiryhmään ja työyhteisöön.

Ylläpidetään kiusaamista ehkäiseviä toimenpiteitä, mietitään toimintaohjeet kiusaamistilanteisiin puuttumiseen sekä tukitoimet ja toimenpiteet teon tekijän, että sen kohteena olevan lapsen osalta.

Varhaiskasvatuksessa emme hyväksy kiusaamista missään muodossa. Jos kiusaamista kuitenkin havaitaan, asia selvitetään nopeasti ja perusteellisesti. Hyödynnämme tässä omaa

kokemustamme sekä tarpeen mukaan MiniVerso toimintamallia sovelletusti. Tässä mallissa autetaan itse löytämään ratkaisuja ristiriitoihin. Tavoitteena on luoda edellytyksiä lasta osallistavalle, kuuntelevalle ja koko yhteisön hyvinvointia tukevalle toiminnalle. Pienten lasten kanssa asia käsitellään heidän kehitystasonsa mukaisesti.

MiniVerson sovittelukeskustelun tavoitteena on saada riidan osapuolena olleet lapset aidosti kohtaamaan toisensa. Lapset saavat kertoa oman näkemyksensä tapahtuneesta ja kuvata tunteita sekä mieltä eri ratkaisuvaihtoehtoja.

4. Väkivallan ja aggressiivisen käyttäytymisen ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Tämä osio sisältyy jokaisen tiimin toimintasuunnitelmaan, jossa on sovittu kunkin ryhmän lasten ikätason mukaiset toimintakäytännöt. Vanhemmille näitä avataan esim. lapsen vasukeskustelussa.

5. Häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Henkilökunta pitää tärkeänä ryhmän aikuisten välistä ilmapiiriä. Ilo, huumori ja yleinen positiivinen suhtautuminen arjen asioihin ovat tärkeitä. Tämä myönteinen tunnelma välittyy ryhmän lapsiin ja ehkäisee sinällään negatiivista käytöstä. Positiivista käytöstä vahvistamme kehumalla niin sanallisesti kuin kuvallisestikin. Negatiivista käytöstä ehkäisemme mm. ennakoimalla eri tilanteita.

Aidosti läsnä oleva aikuinen pystyy havainnoimaan lapsiryhmää hyvin ja näin voidaan ehkäistä kiusaamista. Lasten osallisuuden vahvistaminen sekä keskustelut lasten kanssa ovat tärkeitä. Osallisuus on tärkeää, koska näin lapselle tulee tunne, että hän voi vaikuttaa asioihin. Aikuinen huomioi leikinvalinnassa, että kaikilla on kaveri. Arempia lapsia ohjataan leikkiin mukaan.

Kauden alussa painotamme toiminnassamme ryhmäytymistä mm. erilaisten tutustumisleikkien avulla. Jokainen lapsiryhmä toimii pienryhmissä, mikä helpottaa lasten havainnointia. Näin aikuinen voi ennakoita tilanteita, jotta konflikteilta tai kiusaamiselta vältyttäisiin. Ryhmissä on lisäksi käytössä erilaisia leikki pienryhmiä; esim. vuorovaikutusleikki sekä tunnepiirit. Säännöllinen tunne- ja kaveritaitojen harjoittelu ehkäisee kiusaamista.

Ryhmään sovitaan säännöt lasten kanssa keskustellen (isommat). Lapsia ohjataan mm. liikennevalojen tai esim. kivan kaverin tarrataulu tai jonkun muun merkin avulla toivottuun käyttäytymiseen. Lasten kanssa harjoitellaan tunteiden sanoittamista esim. tunnetaulun avulla sekä kuvataukea käyttäen. Lisäksi käytämme tunnekasvatuksessa apuna siihen tarkoitettua materiaalia kuten esimerkiksi piki, Jukka Hukka, Kaino Kaniini ja Pikkukakkosen pikkuli ja lapsen mieli materiaalia. Tarinoita ja satuja käytetään myös tunnetaitojen opetuksessa.

Aikuiset puuttuvat havainnointiensa perusteella erilaisiin konflikti- ja kiusaamistilanteisiin, sekä pyrkivät ennalta ehkäisemään tilanteita. Aikuinen reflektoi oman puheensa ja käytöksensä vaikutuksia lapsiryhmään. Yhteistyö ja yhteinen linja lapsen huoltajan/huoltajien kanssa on tärkeää.

Pidämme huolta siitä, että aikuisten puhe ja toiminta ovat myönteisiä ja edesauttavat kaikkien hyvinvointia päiväkodissa.

6. Yhteistyö veon, koulukuraattorin ja muiden tahojen kanssa

Päiväkotimme veo käy ryhmissä säännöllisesti. Lisäksi veolta saamme konsultaatioapua tarvittaessa. Muiden tahojen (mm. lasten terapeutit, neuvola) kanssa olemme tarvittaessa yhteistyössä.

Eri hankkeiden kautta saamme lisätukea lasten hyvinvointiin (mm. MATO -hanke, joka on saatu koronavaikutusten tasaamiseksi varahaiskasvatuksessa)

7. Yhteistyö huoltajien kanssa

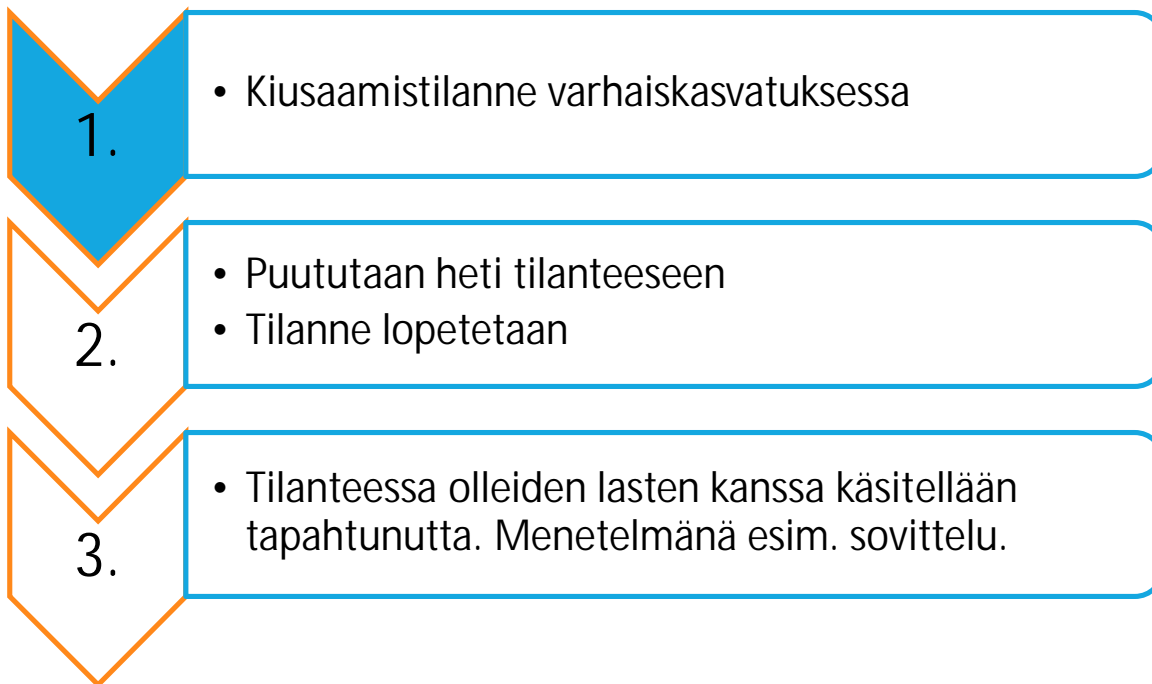
Yhteistyötä huoltajien kanssa toteutetaan päivittäisissä tuonti- ja hakutilanteissa, lapsen vasukeskusteluissa sekä vanhempainilloissa.

Tarvittaessa tehdään tiiviimpää yhteistyötä huoltajien kanssa.

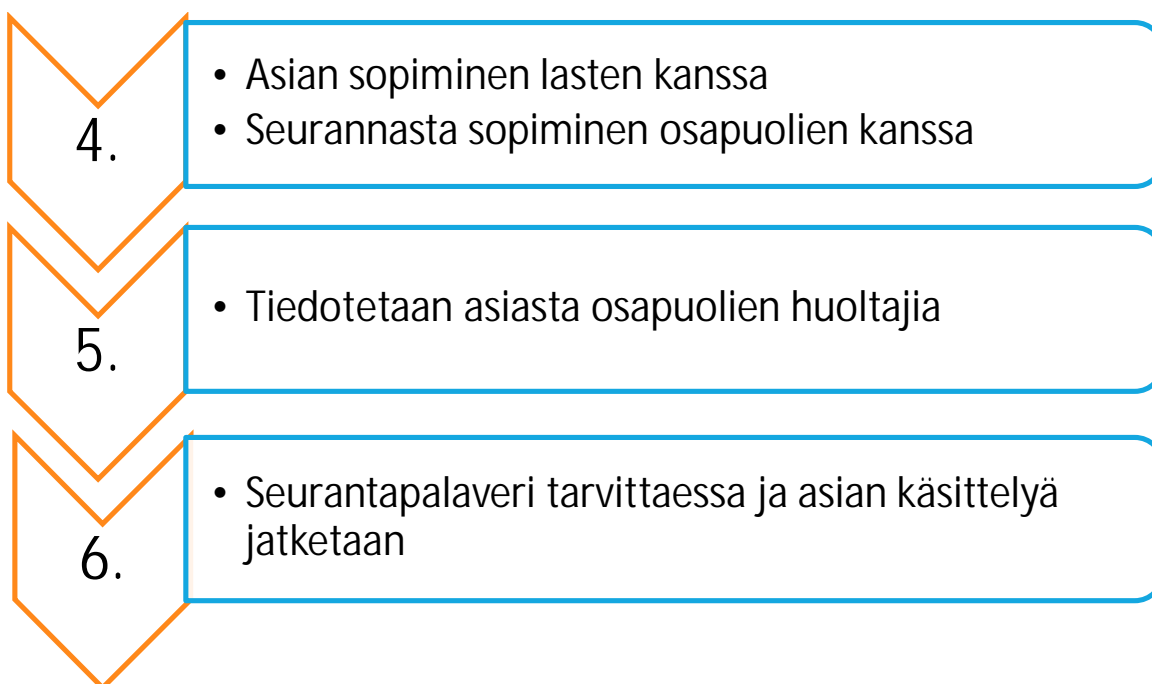
8. Suunnitelmaan perehdytys ja tiedottaminen (henkilöstö, lapset, huoltajat). Päivitetään ja arvioidaan toimintakauden alussa ja tarvittaessa.

Käsitellään henkilökunnan palavereissa sekä huoltajille luettavissa päiväkodin kotisivulla. Ryhmissä käsitellään lasten kanssa yhteiset säännöt ja käytänteet.

1. Varhaiskasvatuksessa panostetaan hyvään ilmapiiriin ja tuetaan lasten tunne- ja kaveritaitoja, ennaltaehkäistään kiusaamistilanteita.
2. Henkilöstö tunnistaa kiusaamisen eri muodot ja tilanteet. Niihin puututaan aktiivisesti.
3. Varhaiskasvatusyksiköissä käydään vuosittain läpi suunnitelma lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Menetelmiä ja toimintatapoja kehitetään.
4. Kiusaamistilanteisiin puututaan aina ja niistä tiedotetaan kaikkia asianosaisia.

Kiusaamisen 0 -toleranssi kaaviokuva 1-3

Kiusaamisen 0 -toleranssi kaaviokuva 4-6

Kiusaamista koskevat määräykset varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa

Henkilöstöllä on keskeinen rooli joka päivä lasten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen harjoittelun ja kehittymisen tukemisessa. Tunnesäätelyn kehittymistä tuetaan, ja lapsia opetetaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Lapsia ohjataan yksilöinä ja ryhmänä ottamaan vastuuta omasta käyttäytymisestään ja siitä, että ryhmässä ei kiusata tai syrjitä, tai aiheuteta vaaraa muille. Lasten vertaissuhteiden kehittymistä tuetaan. Turvallisuus varmistetaan henkilöstön läsnäololla ja ohjauksella eri tilanteissa, ja kaikissa lapsiryhmissä.

Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti lasten iän ja kehityksen mukaisesti.

Lasten osallisuutta edistetään monin eri tavoin. Lasten ymmärrys yhteisöstä, oikeuksista, vastuusta ja valintojen seurauksista kehittyy osallisuuden kautta. Lasten sensitiivinen kohtaaminen ja myönteinen kokemus kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta vahvistavat osallisuutta. Inklusiivinen toimintakulttuuri edistää lasten osallisuutta ja oppimista, ja vastaa kaikkien lasten erilaisiin tarpeisiin.

Kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan vastainen työ (OPH)

VASU:

Varhaiskasvatuksessa ei sallita kiusaamista, väkivaltaa eikä häirintää. Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti osana toimintakulttuurin kehittämistä. Olennaista kiusaamisen ennaltaehkäisyssä on tukea lasten vertaissuhteita ja yhteisön hyvinvointia. Henkilöstöllä on keskeinen rooli lasten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen harjoittelun ja kehittymisen tukemisessa. Lasten kanssa opetellaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Häirintä-, kiusaamis- tai väkivaltatilanteista keskustellaan lasten huoltajien kanssa ja etsitään yhdessä ratkaisuja. Turvallisuuden edistämiseen kuuluu myös tapaturmien suunnitelmallinen ehkäisy ja seuranta, turvallisuuskasvatus sekä tiloista ja välineistä huolehtiminen. Varhaiskasvatus edellyttää toimivaa ja sitoutunutta turvallisuuden johtamista sekä turvallisuusasiat hallitsevaa henkilöstöä.

ESIOPS:

Lasta tulee suojata väkivallalta, kiusamiselta ja muulta häirinnältä. Lapsella on oikeus saada lohdutusta sitä tarvitessaan. Esiopetuksessa ei sallita kiusaamista, väkivaltaa eikä häirintää. Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti osana toimintakulttuurin kehittämistä. Olennaista kiusaamisen ennaltaehkäisyssä on tukea lasten vertaissuhteita ja yhteisön hyvinvointia. Henkilöstöllä on keskeinen rooli lasten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen harjoittelun ja kehittymisen tukemisessa. Lasten kanssa opetellaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Aikuisen läsnäolo ja antama ohjaus vuorovaikutustilanteissa on tärkeää. Häirintä-, kiusaamis- tai väkivaltatilanteista keskustellaan lasten huoltajien kanssa ja etsitään yhdessä ratkaisuja

Toimenpideohjelma kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseksi (OKM)

Eri hallinnonalojen toimista koostuvan ohjelman taustalla ovat hallitusohjelman kirjaukset mm. syrjimättömyydestä sekä jokaisen lapsen ja nuoren oikeudesta koskemattomuuteen. Tavoitteena on, että

kenenkään ei tarvitse kokea kiusaamista, häirintää, väkivaltaa tai sosiaalista syrjintää koulussa tai oppilaitoksissa. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen on osa toimenpideohjelmia.

Kiusaamisen ehkäiseminen varhaiskasvatuksessa (MLL sivulta kopioitu)

Päiväkodeissa kiusaaminen on arkipäivää, mutta ilmiötä ei aina tunnusteta kiusaamiseksi. Kiusaamiseen ei ole kiinnitetty aina riittävästi huomioita tai siitä ei ole käytetty kiusaamisen käsitettä. Alle kouluikäisten lasten vuorovaikutustaidot ovat vasta kehittyneissä, eivätkä lapset vielä ole omaksuneet kiusaajan tai kiusatun toimintatapoja. Pitkään jatkuessaan kiusaaminen voi johtaa sosiaaliseen syrjäytymiseen. Varhaiskasvatuksessa kiusaamista ehkäistään vaikuttamalla lapsiryhmän toimintaan, luomalla turvallinen ilmapiiri ryhmään sekä vahvistamalla vuorovaikutustaitoja.

Kiusaamisen ehkäisy perustuu aikuisen omien asenteiden tarkistamiseen, omaan suhtautumiseen jokaiseen lapseen, lapsiryhmään ja työyhteisöön sekä ymmärrykseen siitä, että aikuinen itse vaikuttaa ilmiön olemassaoloon. Aikuisen toiminta ja valinnat voivat ylläpitää kiusaamistilanteiden jatkumista ja mahdollistaa niiden syntymistä. Aikuisen tehtävä on kantaa vastuu kiusaamistilanteista, niihin puuttumisesta sekä ennaltaehkäisystä.

Varhaiskasvatustyöskentä ratkaisee itse, mitkä keinot ovat tehokkaita

Kiusaamisen ehkäisyä ja siihen puuttumista on vaikea ohjeistaa ulkopuolelta, sen sijaan päivähoitoyksikön on itse ratkaistava, millaiset keinot sillä hetkellä juuri nyt siellä olevien lasten kanssa olisivat tehokkaita. Kiusaamisen ehkäisy tulisikin nähdä osana arjen pedagogiikkaa, joka muuttuu ja muotoutuu ryhmän ja lasten taitojen mukaan

[MLL_Mielenlukutaitoa_www.pdf](#)

Päiväkotirauha on lapsia ja vanhempia osallistava kiusaamisen vastainen toimintatapa, jota päiväkotitoiminta voi soveltaa omassa yksikössään tai ryhmässään omien tarpeiden mukaan. Päiväkotirauhan tavoitteena on vahvistaa lasten, vanhempien ja kasvattajien yhteistyötä ja osallisuutta hyvän kasvuympäristön luomisessa. Ideana on antaa tilaa lasten omalle suunnittelulle ja tekemiselle sekä pohtia niin aikuisten kesken kuin yhdessä lasten kanssa, millaisista asioista muodostuu kaikille mukava ja turvallinen ryhmä.

Päiväkotirauhan suunnittelu voi auttaa tekemään näkyväksi päiväkodissa jo toteutettavia tuttuja, konkreettisia asioita, jotka edistävät turvallista, myönteistä ilmapiiriä ja osallisuutta. Päivä. Ideoita kysytään lapsilta ja osallistavia teemoja voi olla myös useita vuoden aikana. [Päiväkotirauha - Mannerheimin Lastensuojeluliitto \(mll.fi\)](#)

[PIKI-toimintamallin](#) avulla tunnustetaan ja ehkäistään kiusaamista kotona ja varhaiskasvatuksen ryhmissä. Tavoitteena on vahvistaa erityisesti lasten vuorovaikutus- ja tunnetaitoja. [PIKI-toimintamalli \(pikitoimintamalli.fi\)](#) Ymmärrystä [huoltajille](#) ja kasvattajille: [Tunne lapsiryhmäsi](#)

[Folkhälsan](#): Inspiraatioksi tarkoitettu materiaali on suunnattu päiväkotien henkilöstölle, opiskelijoille, huoltajille ja muille kiusaamisen vastaisesta työstä kiinnostuneille. Materiaalin tavoitteena on tukea lapsen kaverisuhteita, ohjata ja opettaa lasta muodostamaan merkityksellisiä suhteita eri tavoin samanikäisiin lapsiin sekä vahvistaa positiivisia edellytyksiä lapsiryhmässä.

MiniVerso varhaiskasvatukseen

MiniVerso on kehitetty osaksi varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria lapsen oikeuksien, osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistamiseksi ristiriitatilanteissa.

Opas lasten ja nuorten tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseen ja toimintamalli kiusaamisen ja häirinnän ehkäisyyn. [Linkki Pirkanmaan LAPE](#)

Kiusaamisen ehkäisy on kirjattu varhaiskasvatuslakiin. Lasta tulee lain mukaan suojata väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä.

– Varhaiskasvatuksessa opitaan toimimaan ryhmässä ja ottamaan toiset huomioon. On tärkeää, että päiväkodissa puututaan kiusaamisen ensimmäisiin merkkeihin. Päiväkodin tulee olla lapselle turvallinen ympäristö, jossa ketään ei kiusata eikä kukaan opi kiusaajaksi. Henkilöstöllä on yksiselitteinen velvollisuus ehkäistä häirintää ja kiusaamista sekä puuttua siihen.

Varhaiskasvatus on keskeinen toimintaympäristö, jossa lapsi ensimmäistä kertaa harjoittelee toimimista vertaisten kanssa ryhmässä. Tutkimuksissa kiusaaminen usein määritellään seuraavasti: ”Kiusaamista on se, kun yhdelle ja samalle oppilaalle aiheutetaan toistuvasti vahinkoa ja/tai pahaa mieltä. Tekijöinä on joku tai jotkut, joita vastaan kiusatun on vaikea puolustautua.” (Olweus, 1993; Salmivalli, 2010).

Uutinen 26.1.2023 <https://www.oph.fi/fi/uutiset/2023/uusi-sivusto-tarjoaa-ohjeita-ja-tyokaluja-kiusaamisen-hairinnan-syrjinnan-ja>

Linkki suoraan Opetushallituksen YouTube-soittolistalle Kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan ehkäiseminen

https://www.youtube.com/watch?v=ZAwgijJzzxQ&list=PLsBm4tVhwd2E_CtDxK87_03Bhf73JnU9y